

УДК: 005.8:347.136

Чернов Сергій Валерійович

аспірант кафедри управління проектами

Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ У ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

***Анотація.** Комплексна експертиза проєктів посідає значне місце в життєвому циклі управління проєктами і проводиться на будь-якій стадії управління проєктами з метою відповідності цілей проєктів і завдань запланованим показникам проєкту, нормативним і законодавчим документам, відповідності вимогам екологічної, промислової та будівельної безпеки.*

Основним завданням державної експертизи проєкту є систематичний аналіз фінансових, економічних, екологічних, соціальних, технічних, інноваційних та інших аспектів проєкту. Особливої актуальності набуває формування єдиних методичних стандартів комплексної державної експертизи, що будуть виконувати роль універсальних методів і засобів механізму комплексної державної експертизи в галузі інвестиційної політики в публічній сфері.

***Ключові слова:** комплексна експертиза проєкту, види експертизи, нормативно-правові акти, аналіз досвіду.*

Чернов С. В. Анализ международного опыта государственной экспертизы инвестиционных проектов в публичной сфере

***Аннотация.** Комплексная экспертиза проектов занимает значительное место в жизненном цикле управления проектами и проводится на любой стадии управления проектами с целью соответствия целей проектов, задач проекта запланированным показателям проекта, нормативным и законодательным документам, соответствия требованиям экологической, промышленной и строительной безопасности.*

Основной задачей государственной экспертизы проекта является систематический анализ финансовых, экономических, экологических, социальных, технических, инновационных и других аспектов проекта. Особую актуальность приобретает формирование единых методических стандартов комплексной государственной экспертизы, которые будут выполнять роль универсальных методов и средств механизма комплексной государственной экспертизы в области инвестиционной политики в публичной сфере.

***Ключевые слова:** комплексная экспертиза проектов, виды экспертизы, нормативно-правовые акты, анализ опыта.*

Chernov S. V. Analysis of international experience of state expertise of investment projects in the public sphere

***Annotation.** Due diligence projects has a significant presence in the life cycle of project management and held at any stage of project management in order to meet project objectives,*

project tasks, project planning figures, regulatory and legal documents, compliance with environmental, industrial and construction safety.

The main task of the state examination of the project is a systematic analysis of the financial, economic, environmental, social, technological innovation and other aspects of the project. Special urgency forms common methodological standards State expertise that will serve as universal methods and means of comprehensive state expertise in investment policy in the public sphere.

Keywords: *comprehensive assessment of projects, types of examination regulations, regulations, analysis experience.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі розвитку економіки експертиза проектів у сфері публічного управління є важливим і дієвим методом державного управління і контролю.

В умовах економічної та фінансової кризи впровадження комплексної державної експертизи інвестиційних проектів у публічній сфері є однією з найбільш актуальних та ефективних управлінських технологій, що має розвиватися й застосовуватися на всіх рівнях органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування як для держави в цілому, так і в рамках здійснення регіональних проектів і програм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема оцінки ефективності інвестицій постійно перебуває в центрі уваги вчених-економістів і керівників. За останні роки було видано значну кількість робіт, присвячених цій проблемі, розроблено багато варіантів методичних рекомендацій в галузі експертизи проектів різних об'єктів інвестування. Цьому передувала поява публікацій з оцінки ефективності західних дослідників, таких як Д. Норкотта, М. Бромвіч, Г. Бірман і С. Шмідт, Ю. Брігхем і Л. Гапенські. Аналіз публікацій за цією проблематикою дозволяє зробити висновок, що зарубіжний досвід експертизи проектів, методології комплексної експертизи проектів привертають увагу як зарубіжних, так і вітчизняних науковців та дозволяють продовжити пошук шляхів адаптації їх до української дійсності. Цим аспектам методології проектного менеджменту присвячено значну кількість наукових праць (Безверхнюк Т., Бушуєва С., Воропаєва В., Мазура І., Разу М., Шарова Ю. та ін.).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У той же час залишаються недостатньо дослідженими питання комплексного системного підходу державної експертизи проектів, які названими вченими повною мірою не розглядалися.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є висвітлення вітчизняного та міжнародного досвіду державної експертизи проектів, поняття та критеріїв комплексної експертизи інвестиційних проектів у сфері публічного управління та експрес-аналіз нормативно-правових актів, що регламентують діяльність з управління проектами в публічній сфері.

Виклад основного матеріалу. Поняття «експертиза» (від лат. *expertus* – «досвідчений, знавець») означає розгляд, дослідження експертом-фахівцем якихось справ, питань, що потребують спеціальних знань. У найбільш загальному вигляді експертиза – це спосіб аналізу причинно-наслідкових зв'язків не лише щодо того, що вже відбулося, але й того, що очікується, має або може відбутися; це спосіб пізнання певної реальності в тих ситуаціях, коли ця реальність не піддається прямому вимірюванню, обрахуванню і взагалі якому завгодно «об'єктивному дослідженню»[19]. Світова практика визначає, що державна експертиза проектів здійснює аналіз та оцінку ефективності і якості передпроектної документації (техніко-економічних обґрунтувань будівництва) та інших обґрунтувань інвестицій, програм, проектів будівництва, інших проектних, конструкторських, архітектурно-будівельних і науково-дослідних робіт у будівництві, а також в інших проектах, що потребують науково-технічної, екологічної, громадської та іншої експертизи.

Метою державної експертизи проектів є досягнення високого рівня якості проектів, відповідності їх цілям, завданням, запланованим показникам, нормативним і законодавчим документам, відповідності вимогам безпеки і якості, в основному екологічної, промислової та будівельної, та оптимізації фінансових витрат й інших ресурсів проектів.

В Україні законодавчо передбачено державну експертизу проектів у сферах будівництва, науки та екології. Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність» [1] обов'язковій державній експертизі підлягають інвестиційні програми, що реалізуються із залученням бюджетних коштів, коштів державних підприємств, установ та організацій, а також за рахунок кредитів, наданих під державні гарантії.

До складу комплексної державної експертизи проектів входять такі види експертиз:

- державна інвестиційна експертиза;
- державна санітарно-гігієнічна експертиза;
- державна екологічна експертиза;

- державна експертиза з питань пожежної безпеки;
- державна експертиза з питань охорони праці;
- державна експертиза з енергозбереження;
- державна експертиза проектів у питаннях протиаварійного захисту;
- державна експертиза містобудівної документації;
- державна експертиза проектів будівництва;

Нормативно-правове проведення державної експертизи інвестиційних проектів регламентуються законами України «Про інвестиційну діяльність» [1], «Про регулювання містобудівної діяльності» [3], «Про екологічну експертизу» [2], «Про пожежну безпеку» [4], а також комплексом нормативно-правових актів – постановами Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи» № 560 від 11 травня 2011 року [14], «Про порядок затвердження Порядку та критеріїв оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів» № 684 від 18 липня 2012 року [15], «Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних програм (проектів)» № 701 від 09 червня 2011 року [16], «Про Порядок ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями» № 1027-2008-п від 26 листопада 2008 року [17], наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження методики проведення державної експертизи інвестиційних проектів та формами висновків за її результатами» № 243 від 13 березня 2013 року [9], наказу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Положення про оцінку та конкурсний відбір запропонованих міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади інвестиційних проектів, що передбачають залучення коштів державного бюджету, і утворення комісії Міністерства економічного розвитку і торгівлі України з оцінки та конкурсного відбору інвестиційних проектів» № 697 від 13 червня 2012 року [10], «Про деякі питання підготовки документів для реалізації проектів соціально-економічного розвитку» № 699 від 20 червня 2013 року [11], «Порядок розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка» № 724 від 19 червня 2012 року [12], «Про затвердження методичних рекомендацій з розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка» № 1279 від 13 листопада 2012 року [13] та іншими.

Експертиза проектів проводиться експертними організаціями незалежно від форми власності, що відповідають критеріям, визначеним центральними органами виконавчої влади. При цьому до проведення експертизи залучаються експерти з питань будівництва, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки та інші. Комплексний підхід у методології проведення державної експертизи проектів наразі тільки формується, а вітчизняний досвід підтверджує висновок, що види і кількість експертиз проектів визначаються залежно від виду та унікальності проекту.

Процес проведення державної експертизи згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних програм (проектів)» № 701 від 9 червня 2011 року [16] передбачає отримання органом, що проводить державну експертизу, експертного висновку за результатами експертизи, проведеної Мінекономрозвитку в установленому законодавством порядку.

Основними завданнями проведення експертизи є визначення:

- відповідності інвестиційного проекту вимогам законодавства;
- узгодженості екологічних, економічних і соціальних інтересів;
- актуальності та соціальної спрямованості інвестиційного проекту;
- ефективності використання бюджетних коштів;
- достовірності техніко-економічних розрахунків та обґрунтованості обсягу і форми надання державної підтримки для реалізації інвестиційного проекту;
- наявності належного кадрового, матеріально-технічного забезпечення для реалізації інвестиційного проекту [6].

Державна експертиза інвестиційного проекту має враховувати нормативи з питань санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки.

Наявні методики експертизи проектів можна розподілити на дві основні групи – вітчизняні та зарубіжні. Застосування тієї чи іншої методики залежить насамперед від особливостей конкретних економічних суб'єктів, що фінансують і здійснюють інвестиційний проект, а також від навколишнього їх загальної соціально-економічного середовища. Слід зазначити дві основних обставини, що визначають специфіку різних підходів до оцінки інвестиційних проектів. Перша полягає в тому, що впродовж тривалого часу вітчизняні підходи до

комплексної державної експертизи проектів розвивалися в рамках централізованої системи управління, на відміну від аналогічних зарубіжних досліджень, орієнтованих на ринкові відносини. Друга пов'язана з потребою використовувати комп'ютерні технології в практиці оцінки інвестиційних проектів [8].

Усі відомі на сьогодні в Україні роботи та нормативно-методичні документи з експертизи інвестиційних проектів, як правило, базуються на трьох методологічних підходах:

- 1) так звані «приведені витрати»;
- 2) принципи «чистого доходу» та інтеграції річних витрат (поточних і капітальних) й ефекту за розрахунковий період;
- 3) методологічні принципи ЮНІДО, Світового банку та інших міжнародних організацій.

Найбільшу популярність і визнання отримали підходи до аналізу інвестиційних проектів, розроблені в рамках двох міжнародних організацій – Світового банку та ЮНІДО (Організація ООН з промислового розвитку). Проте найбільш великі міжнародні організації, які є найбільшими інвесторами на фінансових ринках, розробляли і свої власні методики проектного аналізу, що відповідають їх специфічним цілям і завданням. До них належать Організація Економічного Співробітництва та Розвитку, що використовує досить широкий підхід до проектного аналізу та спеціалізується переважно на економіці країн.

1994 року було підготовлено до видання українською і російською мовами «Керівництво з підготовки промислових техніко-економічних досліджень» (ЮНІДО), яке вперше було опубліковано 1978 року. Запропонований ЮНІДО підхід до підготовки техніко-економічних обґрунтувань за цей час був прийнятий банками, фондами, промисловими підприємствами, що більшою мірою вже відповідали цим вимогам.

До другого видання «Керівництва» було включено нові теми: стратегічне планування бізнесу як основа для підготовки інвестиційних проектів; оцінка впливу на навколишнє середовище при виборі місця розташування проектів. Значно переглянуто й розширено розділ X «Фінансовий аналіз і оцінка інвестицій», де детально розглядаються основні методи оцінки інвестицій, що включають розрахунок потоку дисконтированої готівки (внутрішньої норми прибутку, чистої приведеної вартості) і звичайних відносних показників.

Методику ЮНІДО побудовано на основі узагальнення досвіду міжнародних організацій, аналізовані проекти ЮНІДО належать головним чином до сфери промислового розвитку, а методика орієнтована на граничне спрощення пропонованих проблем, доведення їх можливого вирішення до рівня рекомендацій дій у певних ситуаціях.

Однією з переваг цієї методики є опис складових частин доповіді з техніко-економічного обґрунтування проекту. Розробникам пропонується послідовно заповнити серію таблиць, зразки яких розглядаються на наскрізному єдиному прикладі. Методика супроводжується програмним забезпеченням COMFAR (комп'ютерна модель для техніко-економічного аналізу та складання звітів) [7].

На перших етапах інвестиційних досліджень рекомендується використовувати більш простий пакет PROSPIN (інформаційна система попереднього аналізу та оцінювання проектів).

Особлива значущість підходу Світового банку для української дійсності зумовлена тим, що мета цієї організації полягає в сприянні довготривалому економічному розвитку, а основним засобом досягнення цієї мети є надання позик і кредитів – одного з найважливіших джерел фінансових ресурсів, необхідних для здійснення інвестицій.

Світовий банк є найбільшим представником банків розвитку – як особливих фінансових інститутів, що забезпечують джерела фінансування в умовах значного розриву між інвестиційними потребами та фінансовими можливостями, що сприяють високій економічній ефективності проектів і зниженню рівнів ризиків. Такі умови складаються в країнах з перехідною економікою, до яких сьогодні належать Україна і країни СНД.

У країнах СНД у цілому збереглися інститути державної експертизи проектів. Такі інститути та їх територіальні підрозділи проводять експертизу обґрунтувань інвестицій, техніко-економічних обґрунтувань проектів будівництва, реконструкції, розширення та технічного переозброєння підприємств у системі міністерств, а також експериментальних і типових проектів, що розробляються на замовлення міністерств.

У Російській Федерації, Казахстані та Білорусі проводиться державна і громадська експертиза проектів, що поділяється на державну позавідомчу експертизу органу управління будівництвом і державну екологічну експертизу природоохоронного відомства, а також галузеву і спеціальну експертизи, здійснювані державними органами управління та нагляду.

Експертна рада при Уряді Російської Федерації, Федеральне Головне Управління «Головдержекспертиза Росії» та її територіальні організації здійснюють експертизу великих соціально-економічних, науково-технічних, інвестиційних проектів і програм, що мають важливе державне значення. ФГУ «Головдержекспертиза Росії» при комплексному розгляді проектної документації взаємодіє також з державною екологічною експертизою, державною експертизою умов праці, а також галузевою (технологічною) експертизою міністерств, відомств і організацій. Зведений експертний висновок готується з урахуванням думки цих органів або за їх участю.

Головними завданнями державної позавідомчої експертизи є: проведення комплексної експертизи обґрунтувань інвестицій, бізнес-планів, техніко-економічних обґрунтувань (проектів) будівництва, раціонального та економічного використання всіх видів ресурсів, відповідності державним нормам, стандартам, правилам, включаючи вимоги в галузі цивільної оборони, здійснення оцінювання проектів щодо їх відповідності основним напрямкам державної інвестиційної та містобудівної політики, розгляд програм, передпроектних обґрунтувань інвестицій, здійснюваних у формі капітальних вкладень у будівництво підприємств, будівель і споруд, розроблення та затвердження методичних документів з питань експертизи, участь у громадській експертизі, підготовка матеріалів з аудиту й приватизації підприємств, здійснення експертного супроводу проектів.

Державна екологічна експертиза організується і проводиться спеціально уповноваженими державними органами у сфері екологічної експертизи в порядку, установленому федеральними законами і нормативно-правовими актами.

Державна галузева експертиза в РФ і країнах СНД проводить експертизу обґрунтувань інвестицій, іншої передпроектної документації, техніко-економічних обґрунтувань проектів будівництва, розширення та технічного переозброєння підприємств у системі міністерства, а також експериментальних, типових проектів, що розробляються на замовлення міністерства.

У Російській Федерації, як і в Казахстані з його інститутом державної експертизи проектів і ринком експертних робіт, що не належать до державних функцій, проводиться державна та громадська експертиза проектів. Основна частка проектів фінансується на госпрозрахунковій основі за рахунок коштів заявників.

Відповідно до Закону «Про інвестиційну діяльність в РФ» інвестиційні проекти цільових комплексних програм проходять експертизу. Експертизі підлягають програми такої функціональної орієнтації: програми фундаментальних досліджень; науково-технічні; виробничі; соціально-економічні; соціальні; екологічні. Експертизу суб'єктів ліцензування на федеральному рівні здійснює ФГУ «Головдержекспертиза Росії», на регіональному рівні – територіальні органи державної позавідомчої експертизи, акредитовані як експертні базові центри.

На відміну від інших країн СНД, державна експертиза в Білорусі на всіх рівнях має право ініціювати припинення дії ліцензій за фактами розробки неякісних проектів.

У всіх країнах СНД діє «Угода про міждержавну експертизу проектів» від 13 січня 1999 року для розгляду проектів будівництва, що являє взаємний інтерес для держав – учасниць СНД.

В економічно розвинених зарубіжних країнах існують інститути державної та недержавної експертизи проектів незалежно від їх функціонального призначення, форм власності та відомчої приналежності.

Система і порядок ведення державної експертизи проектів в Японії, США, Канаді та Німеччині застосовують територіальний принцип побудови системи державного контролю за якістю проектної продукції та участю державних органів у регулюванні інвестиційної діяльності в цих країнах.

У США на місцевій владі лежать обов'язки зі створення організаційної структури, необхідної для процесу контролю проектів і дотримання норм, призначення кадрів, які здійснюють контроль за будівництвом. Організації бувають різних видів – від одного співробітника до великої організації, що має фахівців з усіх інженерних напрямків.

Основними етапами процесу контролю за ходом проектування і будівництва в США є такі:

- звернення за дозволом на будівництво;
- перевірка будівельного проекту і специфікацій на предмет відповідності нормам;
- унесення в проект і специфікації необхідних змін та надання їх на нову перевірку;
- видання дозволів (ліцензій) на будівництво;
- усунення дефектів споруджуваного об'єкта;

- видання сертифіката на вселення – уведення в експлуатацію.

Нагляд та експертиза проекту забезпечуються шляхом видання ліцензій, який передбачає перевірку запропонованих проектів, здійснення технагляду та видання остаточного дозволу на будівництво. Не кожна юрисдикція має можливість самостійно провести ретельну перевірку всіх аспектів запропонованого до будівництва об'єкта. У таких випадках до перевірки можуть бути залучені спеціалізовані консалтингові організації, що проводять систематичні перевірки ходу будівництва на всіх етапах здійснення та управління проектом, щоб упевнитися, що будівництво відбувається згідно із затвердженим проектом.

Певний інтерес становить американський досвід аналізу проектів, в основу якого покладено дескриптивну модель, що дозволяє систематизувати і структурувати на формальній основі підхід до вибору того чи іншого варіанта. Експертиза проектів здійснює аналіз проектів як відкритої системи, що діє в умовах певного оточення. Проект як система складається з 4 основних елементів або підсистем («завдання», «ресурси», «організація», «технологія»). Як основа для оцінювання значущості критеріїв ефективності управління будівництвом приймається п'ятибальна шкала, у якій вищий бал (5) присуджується найбільш значущій альтернативі, нижчий бал (1) – найменш значущій. Категоріями ефективності управління є критерії мінімізації вартості, скорочення тривалості будівництва, підвищення будівельної технологічності. Оціночна матриця становить собою набір кількісних оцінок кожної альтернативи за кожним із заданих критеріїв з урахуванням відносної значущості останніх.

Суттєвим аспектом проведення якісної експертизи проектів є набір і відбір команди фахівців, які проводять експертизу. Основу багатьох процедур складають тести, що підтверджують наявність навичок і компетенцій, що дозволяють правильно розпорядитися ресурсами, розробити програму експертизи і дати об'єктивну оцінку за необхідними критеріями і показниками проекту. Замовники з державного сектору використовують також сторонніх консультантів за нестачі кваліфікованих фахівців, особливо для проведення технічних експертиз, незалежної експертизи вимог політичного або юридичного характеру, а також при виконанні розрахунків складних і великих інфраструктурних проектів. Основними формами роботи консультаційних фірм

є проведення нарад на різних стадіях проектного циклу, у ході яких експерти обмінюються думками і пропозиціями для підвищення ефективності проекту.

Процес державної експертизи проектів у Канаді в чому схожий з проведенням комплексної експертизи в США. Усі подані на експертизу проекти оцінюються за встановленими критеріями за п'ятибальною шкалою. Якщо за одним із критеріїв оцінка менша чотирьох балів, то вся проектна документація повертається на доопрацювання. За оцінки з чотирьох до п'яти проект приймається із зауваженнями і застереженнями, а за п'яти балів проект рекомендується без зауважень.

Обов'язки з проведення державної експертизи проектів у Німеччині покладено на відповідні структури органів виконавчої влади в земельних урядах і муніципалітетах, що мають експертів у всіх розділах проекту. Так, вищим органом експертизи будівельних проектів в Баварії є відповідний департамент у Міністерстві внутрішніх справ, який здійснює контроль проектування, будівництва та експлуатації будівель, проводить ліцензування та видає дозволи на будівництво.

Державна експертиза організується на принципах обов'язковості проведення в установленому порядку, незалежності експертів та наукової обґрунтованості висновків. Державні експерти, які мають володіти достатніми знаннями і досвідом роботи, не мають займатися підприємництвом, призначаються Палатою архітекторів або Палатою інженерів-будівельників залежно від розділів проекту. У роботі з адміністративними і судовими органами існує інститут громадських експертів, що розглядає різні конфліктні питання у сфері суспільних відносин. Громадська експертиза організується шляхом референдуму й опитування населення для обговорення природоохоронних та екологічних заходів у муніципалітетах.

Система та порядок проведення державної експертизи проектів і нагляду за якістю будівництва в Японії аналогічні принципам територіального побудови Німеччини або США. Державній експертизі проектів і контролю за якістю будівельних проектів пред'являються підвищені вимоги у зв'язку з високою сейсмічною небезпекою на всій території Японії. Державній експертизі піддаються всі проекти будівництва незалежно від призначення і значущості об'єктів. Для цього в муніципалітетах створено спеціальні служби з контролю за розробленням та реалізацією містобудівних проектів, забезпеченням конструктивної міцності та надійності об'єктів. Для підвищення якості

експертизи проектів застосовується комплексний аналіз, до якого залучаються незалежні експерти, науковці та консультанти.

Екологічній експертизі підлягають майже всі будівельні проекти, для чого в Японії існує безліч інжинірингових компаній, що надають такі послуги з екологічної безпеки об'єктів. На особливу увагу заслуговує науково-дослідна робота з програмного комп'ютерного забезпечення засобів і методів експертизи, за допомогою яких можливо точно і швидко визначення величини вартості будівництва.

З метою скорочення інвестиційного циклу в Японії широко поширене проведення державної експертизи в процесі розробки проектів, тобто в режимі експертного супроводу до повного завершення проекту. Для цього замовники і автори проектів працюють з незалежними експертами, запропонованими органами державної експертизи на всіх етапах здійснення проектів, що забезпечує досягнення високої якості проектної продукції шляхом унесення необхідних поправок у робочому порядку впродовж порівняно коротких термінів.

Кожен з етапів комплексної експертизи завершується висновками уповноваженого спеціалізованого органу, що проводить експертизу, та визначає позицію замовника – органу виконавчої влади – щодо інвестиційного проекту.

Висновки з даного дослідження. Комплексна державна експертиза проектів – це складний і багатоплановий процес, у межах якого використовується безліч критеріїв і показників проектного менеджменту. Інвестиційна експертиза – це надважлива частина комплексної експертизи, проте, як показує аналіз міжнародного досвіду, у більшості випадків результати ухвалених інвестиційних рішень залежать від правильно обраної сукупності критеріїв, методів, засобів і показників інших видів комплексної експертизи.

У країнах СНД у цілому збереглися інститути державної експертизи проектів, що проводять експертизу обґрунтувань інвестицій, проектів будівництва, реконструкції підприємств у системі міністерств. Також проводиться державна і громадська експертиза проектів, а державна поділяється на державну позавідомчу експертизу органу управління будівництвом і державну екологічну експертизу, а також галузеву і спеціальну експертизи, здійснювані державними органами управління та нагляду.

В економічно розвинених зарубіжних країнах існують інститути державної і недержавної експертизи проектів незалежно від їх функціонального

призначення, форм власності та відомчої приналежності. Система і порядок ведення державної експертизи проектів в Японії, США, Канаді та Німеччині застосовують територіальний принцип побудови системи державного контролю за якістю проектної продукції та участь державних органів у регулюванні інвестиційної діяльності в цих країнах.

Перспективи подальших розвідок. Для вирішення проблеми дальшого поліпшення інвестиційного клімату особливої актуальності набуває формування єдиних методичних стандартів і термінології комплексної державної експертизи, які будуть виконувати роль універсальних методів і засобів механізму комплексної державної експертизи у сфері інвестиційної політики в публічній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-ХІІ від 09 листопада 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560>
2. Закон України «Про екологічну експертизу» № 45/95 ВРУ від 09 лютого 1994 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» № 3038-VI ВРУ від 17 лютого 2011 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Закон України «Про пожежну безпеку» № 3745-ХІІ ВРУ від 17 грудня 1993 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
5. Безверхнюк Т. М. Технології та інноваційні механізми управління програмами розвитку регіонів і міст : підручник / Безверхнюк Т. М., Котова Н. О. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – 251 с.
6. Технологія управління соціальними проектами / [Безверхнюк Т. М., Левицький А. О., Пеклун К. В., Руда І. В., Сенча І. А., Сивак Т. В.]. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2014. – 292 с.
7. Безверхнюк Т. М. Управління проектами в публічній сфері : навчальний посібник / Безверхнюк Т. М., Котова Н. О., Попов С. А. – Одеса, ОРІДУ НАДУ, 2011. – 342 с.
8. Мазур І. І. Управление проектами / Мазур І. І., Шапіро В. Д. – М. : «Економіка», 2001. – 317 с.
9. Малаховська С. М. Експертиза регіональних інвестиційних проектів органами місцевого самоврядування / Малаховська С. М. // Управління сучасним містом. – 2006. – № 3-4 /7-12 (23-24). – С.128-132.
10. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі «Про погодження методики проведення державної експертизи інвестиційних проектів та форми висновку за її результатами» № 243 від 13 березня 2013 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.zakon.rada.gov.ua>
11. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Положення про оцінку та конкурсний відбір запропонованих міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади інвестиційних проектів, що передбачають залучення коштів державного бюджету, і утворення комісії Міністерства економічного розвитку і торгівлі України з оцінки та конкурсного відбору інвестиційних

- проектів» від 13 червня 2012 року № 697 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.zakon.rada.gov.ua>
12. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 699 від 20 червня 2013 року «Про деякі питання підготовки документів для реалізації проектів соціально-економічного розвитку» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1066-13>
  13. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Порядок розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка» № 724 від 19 червня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1309-12>
  14. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження методичних рекомендацій з розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка» № 1279 від 13 листопада 2012 року : [Електронний ресурс]. Режим доступу :
  15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи» № 560 від 11 травня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.zakon.rada.gov.ua>.
  16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок затвердження Порядку та критеріїв оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів» № 684 від 18.07.2012 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2011-%D0%BF>
  17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку проведення державної експертизи інвестиційних програм (проектів)» № 701 від 09 червня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/683-2012>
  18. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями» № 1027-2008-п від 26 листопада 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1027-2008%D0%BF>
  19. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх державної експертизи» № 1269 від 31 жовтня 2007 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon4.rada.gov.ua/laws>
  20. Експертиза. Матеріал із Вікіпедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

Statement of the problem. At the present stage of economic development assessment of projects in public administration is an important and effective method of governance and control. With the economic and financial crisis, implementing a comprehensive state examination of investment projects in the public sphere is one of the most relevant and effective management technologies that should be developed and applied at all levels of executive authorities and local governments for the state as a whole and within implementation of regional projects and programs.

Urgency. The problem of assessing the effectiveness of investment is constantly the focus of economists and managers. In recent years a significant number of papers devoted to this problem, developed many variations of guidelines in the assessment of projects of various investment projects. Analysis of publications on this issue suggests that the review of draft international experience, methodology comprehensive assessment of projects attracted the attention of both foreign and domestic scientists and to continue the search for ways to adapt them to the Ukrainian reality.

The purpose of the article – the study is to highlight national and international experience of state expertise of projects, concepts and criteria of complex examination of investment projects in the field of public administration and rapid analysis of legal acts regulating the activities of project management in the public sphere.

Our task was to study – to study a comprehensive assessment of projects, analysis of financial, economic, environmental, social, technical, and other innovative aspects of the project.

Summary. The purpose of state expertise of projects is to achieve high quality projects, their compliance goals, objectives, target indicators, regulatory and legislative documents, compliance with safety and quality, mainly environmental, industrial and construction, and optimization of financial costs and other resources projects.

Conclusion and outcomes. Complex state expertise of projects – a complex and multifaceted process, in which used many criteria and indicators project management. Investment expertise – is extremely important part of a comprehensive examination, but as the analysis of international experience, most of the results taken investment decisions depend on a properly chosen set of criteria, methods, tools and indicators for other types of complex expertise.

To solve the problem of further improving the investment climate acquires special relevance formation of uniform methodological standards and terminology State expertise that will serve as universal methods and means of comprehensive state expertise in investment policy in the public sphere.